

PRZELANY (26) *part praet pass pf*

przelany (18), **przelan** (8).

e jasne; w formach złożonych -ân- (12), -an- (4); -an- CzechRozm; -ân- : -an- ModrzBaz (1:3); w formach niezłożonych -âna (7), -ana (1) RejPs.

sg m N przelány (4). ◇ V przelány (1). ◇ f N przelânâ (8), przelâna (8); ~ (attrib) -â (3); ~ (praed) -â (5), -a (8); -â LatHar, PowodPr; -a OpecŻyw (2), RejPos, BiałKat, WujJud, też RejPs; -â : -a ModrzBaz (3:2). ◇ G przelân(e)j (2) RejPs, BielRozm, przelâné (1) OpecŻyw. ◇ A przelânâ (1). ◇ pl N subst przelâné (1).

Składnia dopełnienia sprawcy: przelany od kogo (1).

Sł stp s.v. przelać, Cn brak, Linde XVI w.

1. **[Wypełniony nadmiernie, tak że płyn wylewa się przez brzegi naczynia:** Trzebá też [moszcz] wżędy [lege: w sędy, tj. naczynia] pod miarą lać áby nie były przelane/ áni też nie dolane/ ále trzebá obaczać iákoby wyfoko miał się mołzcz podnościć áby nie wykypiał kiáiąc. *Cresc 1571 341 (Linde).*]

2. **Wlany do innego naczynia; przen: przekazany [do czego z czego] (1) :** Bo íam niewiem co zá moc á íkuteeczność iákąż táíemną ma/ żywy głos/ ták że do vífu tego co íie vczy z vít onego co vczy przelany/ mocniey brzmi. *Leop *B2v.*

3. **Który wypłynął wskutek przepelnienia; interfusus Mącz; profusus, refusus Calep (3) :** Interfusus, W pośrod wlany/ álbo przelany. *Mącz 140b; Refusus – Przeliani, wyliani. Calep 905a, 856a.*

4. **Oblany (1) :**

Wyrażenie: »krwią przelany« (1): Pozdrowion bądź krzyżu/ krwią fyne mégo/ iako zlotem/ drogim kamienijm ij perlami íeftes okrálfony: [...] tys íam byl tego doítoyny noíitz odkupieniá íkarbu/ náíwíetłíá krwią przelány. *OpecŻyw 158.*

a. **[Zmieszany z wodą [czym]:** Tulit populus conspersam farinam nabral lud ífobv mąvky wodv przelaneÿ [Vulg: farinam antequam fermentaretur; Leop : ciáíto pierwey níżli było záczynione] *TomZbrudzBrul Ex 12/34.*]

5. **W frazach i wyrażeniach peryfr. (21) :**

»krew (jest a. ma być) przelana« [w tym: za kogo (3), dla kogo (1), na co (1)] [przez Chrystusa dla odkupienia człowieka] (7): Picie s tego wílytcy/ botz to íeft krew moia/ ktorá za wás ij za mnogie będzie przelâna/ na odpułłczenié grzechow. *OpecŻyw 93, 118v; RejPs 53; RejPos 30v; Przypátrrze íye íłowóm Páńńkim/ iz to ciáíto dawał: które zá nie miáílo być wydáné: dawał y tę krew Apoítołóm/ kthóra zá nie miáíla być przelânâ BiałKat 269; Poniewáíz ná Mízey toż ciáíto/ ktore ná krzyżu wiííáílo/ y táż krew/ ktora ná krzyżu íeft przelânâ/ bywa ofiárowaná tylko że tu iuż nie onym widomym y krwáwem obyczáiem/ ále niewidomy^m y Sákrámentálnym WujJud 231v; LatHar 691.*

»krew (jest a. może (a. musi) być) przelana« [w tym: czyja (9)] [o zabójstwie, morderstwie] = *sanguis efusus Modrz [szyk 12:1] (13): OpecŻyw 77; RejPs 105v; Aby przyíżlá ná was wízelka krew ípráwiedliwa/ przelana ná ziemi [sanguis iustus, qui est super terram]/ ode krwie Abelá ípráwiedliwe⁸⁰/ aż do krwie Zácháryázá íyná Báráchiowego BudNT Matth 23/35; CzechRozm 183v; Ktoby krew ludzká przelał/ y íego też krew niech będzie przelâna [sanguis funditor]. ModrzBaz 78v, 80, 106, 143v, 144 [2 r.]; BielRozm 7; [do Heleny trojańskie:] Mężnych ludzi krew/ co íie w tych*

ziemiach rodźili/ Przelana kwóli tobie *GórnTroas* 59; Kto rozleie krew ludzką/ będzie przelana krew jego. *PowodPr* 67.

»slzy przelane [*nad czym*]« = *placz* (1): Y gdzie ieft ona przełmierná pokora łyna bożégo/ [...] gdzie ony miłóciwé flzy przeláné nad Ieruzalem/ ij przy łmierci Łazarzowé. *OpecŻyw* 84.

Synonimy: 2. *wlany*; 4. *oblany*, *pokropiony*, *polany*, *pomokrzony*, *skropiony*, *zmoczony*; a. *zaczyniony*, *zmieszany*.

Cf **PRZELĄĆ**

SBu